

El femení de familiars i altres animals: anàlisi de la representació en els diccionaris normatius

JOAN REBAGLIATO NADAL
TERMCAT, Centre de Terminologia

1. INTRODUCCIÓ

Són innegables els paral·lelismes entre la manera de ser dels animals i la manera de fer dels familiars. Gerald Durrell devia ser el primer de constatar-ho, en l'obra sobre els anys passats a Corfú *La meva família i altres animals*, però tothom podria aduir experiències personals que ho evidencien. Semblaria lògic, doncs, que les formes femenines de noms de parentiu i noms d'animals rebessin un mateix tractament en els diccionaris, però no és així.

Amb relació al femení dels noms de doble gènere (és a dir, noms amb forma masculina i forma femenina), cal recordar que Pompeu Fabra, en el diccionari de 1932, va optar per representar-lo reduït a la terminació diferenciada del masculí (per exemple, *professor -a*). Aquesta representació va fer tanta fortuna que la decisió del diccionari de l'IEC d'escriure completa la forma femenina (*professor professora*), ja en la primera edició de 1995, no s'ha imposat encara en la lexicografia i la terminografia catalanes, malgrat tenir forts arguments teòrics i pràctics a favor.¹

Per contra, la representació del femení específicament en els dos àmbits ajuntats per Durrell —família i zoologia— ha variat molt poc entre el *Diccionari general de la llengua catalana*, de 1932 (des d'ara, DGLC), i la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana*, de 2007 i amb actualitzacions posteriors en línia (des d'ara, DIEC2-E). És adequada, doncs, aquesta representació? I és útil per als usuaris?

1. *Arguments teòrics*: el gènere dels noms no és contextual sinó inherent i la forma femenina no deriva morfològicament de la masculina; *arguments pràctics*: no sempre és òbvia la reconstrucció del femení a partir de la terminació. (Vegeu *Denominació. Representació del femení (generalitats)* a <www.termcat.cat> (El Termcat / Línies d'actuació / Criteris i metodologia)).

En els punts següents, analitzem el tractament de noms de parentiu i noms d'animal en els diccionaris normatius catalans i plantejem una alternativa pensada des d'una concepció terminogràfica i no des de la concepció lexicogràfica dels diccionaris esmentats; tot i això, el nostre objectiu és que sigui vàlida per a tots els diccionaris, amb independència de l'orientació triada.

2. NOMS DE PARENTIU

El DGLC i el DIEC2 segueixen l'orientació semasiològica pròpia de la lexicografia, és a dir, que parteixen de la forma lingüística per establir el significat. Per tant, és un criteri formal, i no conceptual, el que determina que les formes masculina i femenina d'un mateix significat comparteixin article o encapçalin articles diferents. Segons aquest criteri, dues formes que comparteixin radical són recollides en el mateix article, mentre que dues formes que difereixin en el radical donen lloc a articles diferents.

<i>DGLC</i>	<i>DIEC2-E</i>
<i>germà -ana</i> Persona o animal nat dels mateixos pares, o del mateix pare o mare.	<i>germà germana</i> Persona o animal en relació amb altres nats dels mateixos pares, o del mateix pare o mare.
<i>pare</i> El qui ha engendrat un o més infants.	<i>pare</i> Home o mascle que ha engendrat un o més fills, especialment respecte a aquests.
<i>mare</i> Dona o femella que ha tingut un o més fills, esp. respecte a aquests.	<i>mare</i> Dona o femella que ha engendrat un o més fills, especialment respecte a aquests.

Ara bé, així com el DGLC segueix només aquest criteri formal, el DIEC2-E hi afegeix dos criteris que restringeixen la inclusió de dues formes en un mateix article:

1) Criteri segons el sexe apuntat pel descriptor (l'anomenem *criteri social*):² no s'integren en un mateix article les formes de radical compartit que no tinguin descriptor epicè (és a dir, aplicable indistintament a individus mascles i individus femelles).

2. Entenem per *descriptor* l'element que actua com a nucli semàntic de la definició —classificant el definit com un tipus d'objecte, acció, ésser, etc.— i també com a nucli sintàctic. (*Moble* és el descriptor de *taula* en la definició «Moble que consisteix en una peça llisa i plana sostinguda horitzontalment per peus o petges, que serveix per a menjar, escriure, treballar, jugar, etc.».)

DGLC	DIEC2-E
<i>cosí -ina</i> Fill d'un oncle o d'una tia d'algú (dit també <i>cosí germà</i>).	<i>cosí</i> Fill d'un oncle o d'una tia.
	<i>cosina</i> Filla d'un oncle o d'una tia.

Algunes formes que el DGLC ajuntava d'acord amb el criteri formal, tot i tenir descriptors sexualment marcats, el DIEC2-E les manté unides gràcies a la troballa d'un descriptor epicè.

DGLC	DIEC2-E
<i>cunyat -ada</i> El qui és casat amb el germà d'algú o és germà del cònjuge d'algú.	<i>cunyat cunyada</i> Cònjuge del germà o de la germana.
<i>padrí -ina</i> El qui i la qui presenten un infant a les fonts baptismals [...].	<i>padrí padrina</i> Persona que presenta un infant a les fonts baptismals [...].

2) Criteri d'exclusió del doble descriptor (l'anomenem *criteri metodològic general*): no s'integren en un mateix article les formes de radical compartit que exigeixen un doble descriptor.

DGLC	DIEC2-E
<i>avi àvia</i> Pare o mare del pare o de la mare.	<i>avi</i> Pare del pare o de la mare.
	<i>àvia</i> Mare del pare o de la mare.

El resultat de l'aplicació d'aquests criteris és que, de les catorze parelles de formes dobles detectades per als graus de parentiu, el DGLC n'ajunta deu (*avi-àvia*, *germà-germana*, *fill-filla*, *nét-néta*, *sogre-sogra*, *cunyat-cunyada*, *cosí-cosina*, *nebot-neboda*, *padrí-padrina* i *fillol-fillola*) i en separa quatre (*pare-mare*, *padrastra-madrastra*, *oncle-tia*, *gendre-nora*), mentre que el DIEC2-E només n'ajunta cinc (*germà-germana*, *fill-filla*, *cunyat-cunyada*, *padrí-padrina* i *fillol-fillola*) i en separa nou.

3. NOMS D'ANIMALS

En contrast amb la casuística dels noms de parentiu, en els noms d'animals el DGLC i el DIEC2-E presenten sempre en articles diferents la forma masculina i la forma femenina corresponents a un mateix animal, amb independència que coincideixin o divergeixin en el radical, que hi hagi dimorfisme sexual, etc. (El DIEC2-E és del tot sistemàtic, mentre que en el DGLC només hi ha dos contraexemples: *gat -a*, per bé que també hi ha l'article *gata*, i el cas especial de *mul -a*.)

Ara bé, així com tots els graus de parentiu tenen una mateixa estructura lingüística —per més que les relacions socials variïn tant de casa en casa—, la manera com ens acostem als animals és variable. D'entrada, només en un nombre reduït d'espècies animals distingim lingüísticament entre mascle i femella. A grans trets, són els casos següents:

1) Animals a qui donem funcions diferents o de qui busquem la reproducció (*bou vaca, ànec àneca*).

2) Animals amb diferències morfològiques clares segons el sexe (*cérvol cérvola, merlot merla*).³

3) Altres (*tigre tigressa, pardal pardala*).⁴

A més, el valor referencial de les formes no sempre coincideix amb el sistema general en la llengua d'atribuir al masculí valor de subconjunt de mascles i valor de conjunt de mascles i femelles, i d'atribuir al femení només el valor de subconjunt de femelles. Això dona lloc a definicions molt més dispars que en el cas dels noms de parentiu.

La taula següent mostra la tipologia establerta en els diccionaris normatius.⁵

Grup	Funció de la forma de gènere	Exemple
1 (25 casos)	Masculí Referit a l'espècie	<i>ànec</i> Ocell de la família dels anàtids, de cos feixuc i bec aplanat [...].
	Femení Referit a la femella	<i>àneca</i> Femella de l'ànec.
2 (9 casos)	Masculí Referit al mascle	<i>abel·lot</i> Abella mascle.
	Femení Referit a l'espècie	<i>abella</i> Insecte de l'ordre dels himenòpters que viu en eixams i produeix mel i cera (<i>Apis mellifera</i>).
3 (1 cas)	Masculí Referit a l'espècie i al mascle	<i>home</i> Animal mamífer [...] que es distingeix [...] per l'extraordinari desenvolupament mental [...]. Mascle de l'espècie humana, especialment quan ha arribat a l'edat adulta o viril.
	Femení Referit a la femella	<i>dona</i> Femella de l'espècie humana, especialment quan ha arribat a l'edat de la pubertat [...].

3. Les espècies domèstiques amb dimorfisme sexual es poden explicar pel criteri 1 i pel 2: *gall gallina, paó paona*, etc.

4. No és clar, de fet, que aquestes formes femenines estiguin justificades per als animals. Igualment, sobta que no hi hagi altres formes, com ara *búfala, conilla*, etc.

5. La taula s'ha elaborat a partir d'una cerca exhaustiva de *mascle* i *femella* en definicions de noms del DIEC2-E.

<i>Grup</i>	<i>Funció de la forma de gènere</i>	<i>Exemple</i>
4 (2 casos)	<i>Masculí</i> Referit al mascle	<i>boc</i> Mascle de la cabra.
	<i>Femení</i> Referit a l'espècie i a la femella	<i>cabra</i> Mamífer artiodàctil remugant domèstic, de grandària semblant a l'ovella [...]. Femella adulta de la cabra.
5 (1 cas)	<i>Masculí</i> Referit al mascle	<i>gall</i> Mascle d'una espècie d'ocells de la família dels fasiànids [...].
	<i>Femení</i> Referit a la femella	<i>gallina</i> Femella del gall, més petita que el mascle [...].

El tractament del DGLC i el DIEC2-E és quasi idèntic, tot i que el DIEC2-E és més sistemàtic en les fórmules de definició. (Per exemple, de 23 casos, el DGLC utilitza en 15 la fórmula «Femella de la *x*», en 5 «La femella de la *x*» i en 2 «*X* femella»; per contra, de 26 casos, el DIEC2-E utilitza en 23 la fórmula «Femella de la *x*» i només en 3 «*X* femella».)

Dins dels animals amb formes diferenciades per a masculí i femení, configuren un subconjunt particular els noms de les cries, per forma i per concepte:

— Totes les ocurrències detectades comparteixen radical, cosa que pot no passar en els adults corresponents (*cabrit-cabrida*, però *boc-cabra*).

— No hi ha dimorfisme sexual.

— Els humans no en treuen una utilitat diferenciada segons el sexe (això podria explicar la coincidència de radical).

Els diccionaris normatius hi apliquen un tractament diferent. Així, en el DGLC no hi ha un criteri establert, ja que separa tres parelles (*anyell-anyella*, *cabrit-cabrida*, *cadell-cadella*) i n'ajunta quatre (*borrec-borrega*, *garrí-garrina*, *primal-primala* i *titet-titeta*); per contra, el DIEC2-E separa tots els casos (els procedents del DGLC i tres més que hi afegeix, que són *porcell-porcella*, *porcastrell-porcastrella* i *toís-toïssa*).

<i>DGLC</i>	<i>DIEC2-E</i>
<i>anyell</i> Fill de l'ovella fins a l'edat d'un any.	<i>anyell</i> Cria de l'ovella fins a l'edat d'un any.
<i>anyella</i> Anyell femella.	<i>anyella</i> Anyell femella.
<i>borrec -ega</i> Animal de llana d'un a dos anys.	<i>borrec</i> Cria de l'ovella d'un a dos anys.
	<i>borrega</i> Borrec femella.

4. AVALUACIÓ

El DIEC2-E completa i sistematitza els criteris del DGLC per als noms de parentiu i els noms d'animals, però no els modifica. (Per exemple, regularitza les definicions formulàries i separa sempre les dues formes en les cries, enfront de l'ús vacil·lant del DGLC.) Ara bé, més enllà de la sistematització, els criteris lexicogràfics o terminogràfics són útils si faciliten la interpretació de les dades i redueixen al mínim possible ambigüitats i dubtes i, des d'aquest punt de vista, la bondat dels criteris normatius és discutible.

En primer lloc, perquè no és evident que estiguin més allunyats, conceptualment, un pare i una mare (articles separats) que un padrí i una padrina de bateig (un sol article). O que l'ànec i l'ànega no siguin una parella de fet (els diccionaris els separen). I encara hi ha les cries: no sobta que una anyella hagi d'al·letar-se en una parcel·la lexicogràfica independent dels anyells si el sexe és netament secundari en aquesta edat?

En segon lloc, perquè, si no dominem el català, no podem saber que l'home que acompanya la tieta de la nostra parella és l'oncle o que un marrà sol tenir debilitat per les ovelles, sobretot en època de zel.

Aquesta segona dificultat per a localitzar les dues formes de gènere d'un mateix concepte s'agreuja en el cas dels animals, perquè la mateixa existència de formes dobles és imprevisible i perquè un bon grapat de casos no segueixen el criteri habitual d'atribuir al masculí el valor referencial conjunt de mascles i femelles.

En realitat, tot fa pensar que l'àmbit de la família no s'estructura seguint criteris etimològics, per apassionants i objectius que resultin, i que, en l'àmbit dels altres animals, el sexe té un valor opositiu molt inferior a l'espècie.

5. PROPOSTA ALTERNATIVA

Davant de les deficiències en el tractament dels noms de parentiu i dels noms d'animals de doble gènere, proposem un nou model basat en la idea que un diccionari ha de servir per a interpretar un discurs (el DGLC i el DIEC2-E ho compleixen) i també per a generar un discurs (aspecte poc treballat en molts diccionaris).

Per a aconseguir-ho, ens sembla imprescindible agrupar formes masculines i formes femenines seguint un criteri conceptual, proporcionar la màxima informació possible a l'usuari sobre el concepte complet i proporcionar-la-hi, a més, d'una manera lògica i sistemàtica.

A continuació, detallem la nostra proposta, desglossada en noms de parentiu i noms d'animals:

1) *Noms de parentiu*: la restricció del DGLC i el DIEC2-E d'agrupar només formes masculines i formes femenines que comparteixin radical és sòlida lingüísticament però no conceptualment, ja que trenca les estructures de la llengua. Això fa que no sigui un tractament útil per a l'usuari, sobretot per a un usuari que no sigui un bon dominador de la llengua. (Des d'aquesta perspectiva, l'augment dels articles separats en el DIEC2-E es pot considerar que empitjora els resultats del DGLC.) Proposem, per tant, recollir sempre en una mateixa entrada doble les formes masculina i femenina corresponents a un mateix grau de parentiu, sense excepcions.

En les *formes de radical compartit*, la proposta coincideix amb el DGLC, que té com a criteri únic ajuntar aquestes formes, i difereix del DIEC2-E, que separa algunes formes de radical compartit perquè hi aplica, a més, el *criteri social* i el *criteri metodològic general* (vegeu el punt 2).

Tanmateix, la bondat del descriptor epicè preconitzat pel DIEC2-E és clara. Per a resoldre els casos que no permeten utilitzar un descriptor epicè pròxim, doncs, se'ns plantegen tres opcions de definició:

a) Descriptor simple del grau de parentiu més proper expressat en forma masculina (perquè en les llengües romàniques el masculí té un valor genèric que el fa aplicable a referents femenins).

b) Doble descriptor del grau de parentiu més proper integrat per la forma masculina i la forma femenina.

c) Descriptor epicè molt general.

<i>DIEC2-E</i>	<i>Proposta</i>
<i>nét</i> Fill d'un fill o una filla.	<i>nét</i> <i>néta</i> ⁶
<i>néta</i> Filla d'un fill o una filla.	a) Fill d'un fill o una filla. b) Fill o filla d'un fill o d'una filla. c) Persona nascuda d'un fill o d'una filla.

Ens sembla preferible l'opció *c* per motius diversos: *a* pot resultar confusa (per exemple, no és clar que el descriptor «pare» de *avi àvia* o *sogre sogra* englobi 'mare')⁷ i *b* cau en una pràctica metodològica no recomanable que impedeix la substitució del definit per la definició en el discurs, mentre que *c* evita aquests inconvenients i, tot i perdre precisió en el descriptor, no en perd en la definició.

6. La barra separadora entre les dues formes de gènere és un recurs adoptat pel TERMCAT, útil sobretot en cas de formes multinominals.

7. En l'exemple donat, a més, el descriptor «fill» difícilment es pot referir a 'fill' i 'filla' tenint en compte que l'interior de la definició sí que desdobra la forma masculina i la femenina.

En canvi, la proposta d'ajuntar les *formes de radical no compartit* difereix de manera essencial de tots dos diccionaris normatius, que les separen. Els avantatges són clars: es mostra que conceptualment *pare* i *mare* estan tan lligats com *germà* i *germana*, malgrat la diversitat formal, i l'usuari pot saber quina és la forma femenina corresponent a la masculina. Evidentment, convé que la forma femenina també tingui una entrada pròpia, que faci possible a l'usuari trobar-la per si mateixa tot i la distància morfològica respecte al masculí; proposem, per a aquest cas, una definició metalingüística que remeti a l'entrada doble masculina i femenina.

<i>DIEC2-E</i>	<i>Proposta</i>
<i>pare</i> Home o mascle que ha engendrat un o més fills, especialment respecte a aquests.	<i>pare mare</i> Persona o animal que ha engendrat un o més fills, especialment respecte a aquests. <i>mare</i> Forma femenina del nom <i>pare mare</i> que designa la dona o la femella.
<i>mare</i> Dona o femella que ha engendrat un o més fills, especialment respecte a aquests.	

D'aquesta manera, es pot accedir a la forma femenina (*mare*) a partir de l'entrada doble (*pare | mare*) i es pot accedir a la forma masculina (*pare*) a partir de la remissió que fa la definició de la forma femenina (*mare*) a l'entrada doble.

Es pot objectar que això trenca el principi lexicogràfic i terminogràfic contrari a les definicions metalingüístiques en els noms. Ara bé, en primer lloc, creiem que el guany d'utilitat per a l'usuari ja ho justificaria i, en segon lloc, com que l'entrada femenina no defineix el concepte (que queda recollit en l'entrada doble) sinó que és un mer accés de tipus lingüístic, entenem que pròpiament no hi ha una vulneració d'aquest principi.

2) *Noms d'animal*: el DGLC i el DIEC2-E recullen sempre en articles diferents la forma masculina i la forma femenina, encara que comparteixin radical, i el DIEC2-E amplia l'abast d'aquest criteri a les cries (en les quals el DLGC vacil·la).

Com en els noms de parentiu, això és molt poc informatiu per a l'usuari, sobretot quan les bases morfològiques són diferents. Aquí, a més, s'hi sumen altres circumstàncies especials:

a) No és previsible quins noms d'animals tenen dues formes de gènere i quins no. L'usuari pot consultar disciplinadament el diccionari i continuar ignorant l'existència d'una de les dues formes.

b) En un bon nombre de casos, la forma masculina no té un valor referencial general, com és norma en català, sinó que és la forma femenina la que fa referència a tota l'espècie (vegeu el punt 3).

Una solució adequada ha de donar resposta a totes dues circumstàncies. Això porta a fer un tractament múltiple, segons el valor referencial de les formes masculina i femenina:

— *Grup 1*: el masculí apunta als mascles i al conjunt; el femení, només a les femelles. (Recull els grups 1 i 3 dels diccionaris normatius, ja que entenem que la forma masculina, a més de referir-se a l'espècie, també es pot referir específicament als mascles, com sol passar en els noms de doble gènere. En total, 26 casos trobats en el DIEC2-E.)

Representació:

- La forma masculina i la forma femenina comparteixen article.
- Quan el radical no és el mateix, la forma femenina té una entrada pròpia amb una definició metalingüística que remet a l'article conjunt.

<i>DIEC2-E</i>	<i>Proposta</i>
<i>ànec</i> Ocell de la família dels anàtids, de cos feixuc i bec aplanat [...].	<i>ànec</i> <i>ànega</i> Ocell de la família dels anàtids, de cos feixuc i bec aplanat [...].
<i>ànega</i> Femella de l'ànec.	
<i>ase</i> Mamífer perissodàctil més petit que el cavall [...].	<i>ase</i> <i>somera</i> Mamífer perissodàctil més petit que el cavall [...].
<i>somera</i> Femella de l'ase.	<i>somera</i> Forma femenina del nom <i>ase</i> <i>somera</i> que designa la femella.

— *Grup 2*: el masculí només apunta als mascles; el femení, a les femelles i al conjunt. (Recull els grups 2 i 4 dels diccionaris normatius, ja que entenem que la forma femenina, a més de referir-se a l'espècie, també es pot referir específicament a les femelles. En total, 11 casos trobats en el DIEC2-E.)

Representació:

- La forma masculina i la forma femenina tenen articles separats. Això evita les males interpretacions a què podria donar lloc una entrada doble (**abel·lot* | *abella*), ja que, en contra del que és habitual, és la forma femenina i no la masculina la que té valor conjunt.
- La forma masculina té un article propi amb una definició formulària del tipus «X mascle». S'evita la definició metalingüística perquè en aquest cas, no havent-hi cap entrada doble, sí que es pot parlar d'un concepte i no d'un mer accés.
- La definició de la forma femenina indica el nom del mascle (per exemple, a continuació del nom científic final, que tampoc forma part pròpiament de la definició).

<i>DIEC2-E</i>	<i>Proposta</i>
<i>guillot</i> Mascle de la guineu.	<i>guillot</i> Guineu mascle.
<i>guineu</i> Mamífer carnívor de la família dels cànids [...] (<i>Vulpes vulpes</i>).	<i>guineu</i> Mamífer carnívor de la família dels cànids [...] (<i>Vulpes vulpes</i> ; mascle: <i>guillot</i>).

— *Grup 3*: el masculí només apunta als mascles; el femení, només a les femelles. (Recull el grup 5 dels diccionaris normatius. En total, 1 cas trobat en el DIEC2-E.)

Representació:

- La forma masculina i la forma femenina tenen articles propis amb definicions no lligades.
- La definició de cada forma indica el nom per al sexe oposat (introduït de la mateixa manera que en el grup 2).

<i>DIEC2-E</i>	<i>Proposta</i>
<i>gall</i> Mascle d'una espècie d'ocells de la família dels fasiànids [...] (<i>Gallus gallus</i>).	<i>gall</i> Mascle d'una espècie d'ocells de la família dels fasiànids [...] (<i>Gallus gallus</i> ; femella: <i>gallina</i>).
<i>gallina</i> Femella del gall, més petita que el mascle [...].	<i>gallina</i> Femella d'una espècie d'ocells de la família dels fasiànids, més petita que el mascle [...] (<i>mascle</i> : <i>gall</i>).

Finalment, pel que fa a les cries, són assimilables al cas d'animals del grup 1 amb radical compartit, ja que en les parelles detectades la forma masculina i la femenina assumeixen els valors habituals en la llengua (masculí per a l'espècie o per als mascles, femení per a les femelles) i, a més, el radical sempre és compartit.

Proposem, doncs, recollir-les en un sol article amb una entrada doble.

<i>DIEC2-E</i>	<i>Proposta</i>
<i>garrí</i> Porc petit.	<i>garrí</i> <i>garrina</i> Porc petit.
<i>garrina</i> Truja petita.	

6. CONCLUSIÓ

En aquest treball hem defensat que el tractament que fan els diccionaris normatius⁸ dels noms de parentiu i dels noms d'animal no és adequat. Ara bé, quan podem considerar que és adequat un criteri lexicogràfic o terminogràfic? Per respondre-hi, ens hauríem de posar d'acord sobre la finalitat dels diccionaris. Des del nostre punt de vista, un diccionari és una eina adreçada a l'usuari que neces-

8. Entenem per diccionaris normatius els elaborats des de l'IEC, és a dir, el DGLC (de 1932) i el DIEC (consultat en línia en la segona edició de 2007).

sita interpretar un text i a l'usuari que vol generar un text. Els criteris que estructuren els diccionaris, per tant, no poden ser valorats per si mateixos, sinó per la manera com s'ajusten a aquest objectiu.

En els punts 2 i 3 hem analitzat com representen la forma femenina de familiars i animals els diccionaris normatius i en el punt 4 hem enumerat els inconvenients que, al nostre parer, planteja la representació triada. No és una qüestió de sistematicitat sinó de formulació mateixa dels criteris, ja que l'aplicació és força rigorosa en el DGLC i, sobretot, en el DIEC2-E. Quin és, doncs, el problema? Bàsicament, que no es respecta la integritat conceptual:

— En els noms de parentiu, tots dos diccionaris ajunten les formes del mateix grau que comparteixen radical (*germà germana*), però separen les de radical diferent (*pare mare*).⁹

— En els noms d'animals, tots dos diccionaris separen la forma masculina i la forma femenina (*gos* i *gossa* tenen articles diferents). A més, el DIEC2-E estén la separació a les cries, malgrat els arguments lingüístics i conceptuals contraris.¹⁰

Com a conseqüència, hi ha un nombre destacable de parelles de formes que, tot i constituir una unitat en l'organització del món que fa la llengua, apareixen per separat en els diccionaris; amb l'agreujant que, en cas de radical diferent, només es pot accedir a la forma de gènere oposat del mateix concepte quan ja es coneix la forma mateixa (no es pot trobar *gendre* des de *nora*, ni *somera* des de *ase*), fet paradoxal. A més, com que en els animals no és predictable quins tenen dues formes de gènere, l'usuari pot fins i tot ignorar l'existència mateixa d'una forma específica.

Davant d'això, plantegem una proposta alternativa, sobre el principi bàsic que, per a resultar màximament útil a l'usuari (objectiu de tot diccionari), l'agrupació o separació d'articles ha de respondre a una delimitació conceptual i no a criteris formals o metodològics.

Això ens porta a agrupar tots els casos en què el masculí apunta al conjunt de referents, encara que el radical no sigui compartit (*pare* | *mare*, *lleó* | *lleona*), ja que aquest és el valor referencial habitual del català; per raons d'utilitat, assignem a les formes femenines de radical diferent una entrada pròpia que remet a l'entrada doble. En canvi, en els casos en què és el femení el que apunta al conjunt de referents (*boc cabra*) o en què no hi apunta cap de les dues formes (*gall gallina*), proposem fer articles separats i indicar en cadascun quin és el nom del gènere oposat. (Vegeu el punt 5.)

9. El DIEC2-E hi afegeix criteris complementaris que disminueixen el nombre d'articles conjunts: necessitat d'un descriptor epicè (separació de *nét* i *néta* perquè el descriptor és «fill») i rebuig del doble descriptor (separació de *avi* i *àvia* perquè el descriptor del DGLC era «pare o mare»). (Vegeu el punt 2.)

10. Bàsicament, que el radical és compartit, que no hi ha dimorfisme sexual i que no donen lloc a aprofitaments diferents (vegeu el punt 3).

Una solució així retorna a l'usuari el paper de creador que els diccionaris normatius, en aquest punt i en d'altres, li escatimen, ja que, a banda de necessitar els diccionaris per a interpretar paraules de la realitat, també els necessita per a esdevenir ell mateix emissor. I, llavors, li pot ser indispensable saber quina parella de formes designa un mateix grau de parentiu. O en quins animals es distingeix entre mascles i femelles. O si és el masculí o el femení la forma que fa referència a una espècie animal.

L'aclaparadora irrupció de la informàtica en el món lexicogràfic i terminogràfic va permetre fa temps sistematitzar les tasques, augmentar exponencialment el rigor dels criteris i oferir a l'usuari múltiples possibilitats de consulta i actualitzacions constants dels productes. Uns anys després, és hora també de treure'n profit per repensar a fons els diccionaris, de manera que serveixin d'una vegada per a la interpretació i la creació, exactament com la llengua mateixa ens permet interpretar i crear. I és que, com a usuaris, volem gaudir de l'obra de Gerald Durrell i volem també explicar nosaltres les sensacions que ens desperten la fauna de la bellíssima illa de Corfú o les llargues sobretaules festives amb els nostres familiars.